

Α. Η Παράθεση

Παράθεση είναι το ουσιαστικό ή το ονοματικό σύνολο, που προσδιορίζει κάποιο άλλο ουσιαστικό και συμφωνεί με αυτό ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση. Αποδίδει στον όρο δίπλα στον οποίο τίθεται («παρατίθεται») ένα κύριο ή γνωστό γνώρισμα. Η παράθεση είναι έννοια ευρύτερη, γενικότερη από αυτή την οποία προσδιορίζει, αναλύεται (και επομένως μεταφράζεται) με αναφορική πρόταση και ακολουθεί μετά τον προσδιοριζόμενο όρο.

α. Παράθεση μπορεί να δεχθούν:

1. Ουσιαστικά:

π.χ. **Όμηρος, ο ποιητής**, τυφλός ἦν.

2. Αντωνυμίες:

π.χ. **Καὶ ἡμεῖς, οἱ στρατηγοὶ**, [...] ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγενημένοις.

3. Ολόκληρη πρόταση:

Όταν η παράθεση προσδιορίζει το περιεχόμενο μιας ολόκληρης πρότασης, και όχι έναν όρο, προτάσσεται, προηγείται της πρότασης και ονομάζεται **προεξαγγελτική παράθεση**. Ως προεξαγγελτικές παραθέσεις χρησιμοποιούνται λέξεις, φράσεις ή και ολόκληρες προτάσεις, όπως:

- τὸ πάντων δεινότατον (το πιο τρομερό απ' όλα, το πιο σπουδαίο)
- τὸ ἐναντίον / τὸ ἑναντίον (το αντίθετο)
- τὸ ἔσχατον / τὸ τελευταῖον
- τὸ θαυμαστότερον (το πιο παράδοξο)
- τὸ κοινότερον (το πιο πρωτοφανές)
- τὸ λεγόμενον (όπως συνήθως λέμε)
- τὸ πάντων μέγιστον (το μεγαλύτερο απ' όλα, το πιο σπουδαίο)
- σημείον δέ , τεκμήριον δέ (απόδειξη)
- τὸ τοῦ Ὀμήρου (όπως λέει ο Όμηρος)
- τὸ τῆς παροιμίας (όπως λέει η παροιμία)
- ὁ δὲ πάντων δεινότατόν ἐστι (πράγμα το οποίο είναι πιο φοβερό απ' όλα)
- τὸ ἀλογώτατον (το πιο παράλογο)
- τὸ κάλλιστον κλέος (η σπουδαιότερη φήμη)

π.χ. **Καὶ τὸ πάντων δεινότατον**, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, [...] οὗτος δ' ὑμᾶς νυνὶ προδέδωκεν.

π.χ. **Καὶ τὸ μέγιστον**, ἐφοβοῦντο μὴ ξυντρίψωσιν τὰς ναῦς.

π.χ. **Τὸ λεγόμενον**, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν.

β. Η παράθεση μπορεί να έχει τις εξής μορφές:1. Μια ιδιάζουσα μορφή παράθεσης είναι η **επιμεριστική παράθεση**. Σύμφωνα με αυτή μια γενική έννοια επιμερίζεται σε ειδικότερα μέρη. Συνήθεις επιμεριστικές παραθέσεις είναι:

ὁ μὲν ... ὁ δὲ ...

πολλοὶ μὲν ... πολλοὶ δὲ ...

οὔτοι μὲν ... οὔτοι δὲ ...

ἄλλος ... ἄλλοθεν ...

ἕκαστος

ἕτερος

π.χ. **Ἐκαστος** γὰρ ὑμῶν εἴθισται προσφοιτᾶν **ὁ μὲν** πρὸς μυροπωλεῖον, **ὁ δὲ** πρὸς κουρεῖον, **ὁ δὲ** πρὸς σκυτοτομεῖον, **ὁ δ'** ὅποι ἂν τύχη.

2. Κάποιες φορές η παράθεση μπαίνει σε πτώση γενική, ενώ η λέξη που προσδιορίζει βρίσκεται σε άλλη πτώση. Τότε λέγεται **γενική παραθετική** και προσδιορίζει:

- i. Επίθετα που ισοδυναμούν με γενική ουσιαστικού και δηλώνουν προέλευση, καταγωγή ή ύλη, όπως τα επίθετα πατρῶος [του πατρός], μητρῶος [τῆς μητρός], Αθηναῖος [ἐξ Ἀθηνῶν], χρυσοῦς [ἐκ χρυσοῦ] κ.ά.

π.χ. Παππῶν **ὄνομα** εἶχεν, **τοῦ** ἐμοῦ **πατρός**.

- ii. Τις κτητικές αντωνυμίες ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος

π.χ. Τὰ ἡμέτερα **αὐτῶν** τέκνα.

- iii. Άλλες μορφές παράθεσης:

Ὡς παράθεση μπορεί να τεθεί στο λόγο και μια δευτερεύουσα αναφορική – ονοματική πρόταση

π.χ. **Ξενοφῶν** ἔγραψε, **ὅς** στρατηγός ἦν.

B. Η Επεξήγηση

Επεξήγηση είναι το ουσιαστικό ή κάθε ουσιαστικοποιημένη λέξη που προσδιορίζει κάποιο άλλο ουσιαστικό και συμφωνεί με αυτό ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση. Η επεξήγηση διασαφηνίζει και επεξηγεί την αόριστη και γενική έννοια του όρου τον οποίο προσδιορίζει. Είναι έννοια ειδικότερη από τον προσδιοριζόμενο όρο. Στη μετάφραση η επεξήγηση μπορεί να αποδοθεί με το «δηλαδή». Η επεξήγηση συνήθως έπεται του προσδιοριζόμενου όρου και χωρίζεται από αυτόν με κόμμα.

Η επεξήγηση μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Ουσιαστικό:

π.χ. Λαβόντες **δύο** τριήρεις, **Κορινθίαν** καὶ **Ἀνδρίαν**, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν κατακρημνήσειαν.
(= Ἀφού κατέλαβαν δύο τριήρεις, της Κορίνθου και της Ἀνδρου, γκρέμισαν από αυτές τους ἄνδρες).

2. Απαρέμφατο.

- i. Ἐναρθρο:

π.χ. Τοῦτό ἐστι **τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν** ἔχειν.
(= Αυτό είναι αδικία, το να ζητάς να έχεις περισσότερα από τους υπόλοιπους).

- ii. Ἀναρθρο:

π.χ. **Δύο** μάλιστα οἱ τῶν Περσῶν παῖδες ἐδιδάσκοντο, **ἄρχειν** τε καὶ **ἄρχεσθαι**.
(= Δύο πράγματα διδάσκονταν ιδιαίτερα τα παιδιά των Περσῶν, και να εξουσιάζουν και να εξουσιάζονται).

3. Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση.

- i. Ειδική πρόταση:

π.χ. Καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι **ταῦτα, ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαί γένοιτο**.
(= Καὶ ἔλεγαν οἱ Ἀθηναῖοι αυτά, ὅτι δηλαδή δεν γίνονταν σωστά οἱ συνθήκες).

- ii. Ενδοιαστική πρόταση:

π.χ. Οὐ **τοῦτο** ἐφοβεῖτο, **μή τινες πορεύσονται ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν**.
(= Δεν φοβόταν αυτό, μήπως δηλαδή κάποιοι στρέφονταν ενάντια στη δύναμή του).

- iii. Πλάγια ερωτηματική πρόταση:

π.χ. Νόμῳ οὐ **τοῦτο** μέλει, **ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει**.
(= Μέλημα του νόμου δεν είναι αυτό, πώς δηλαδή θα ζει στην πόλη εξαιρετικά καλά μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα).

- iv. Αναφορική πρόταση:

π.χ. Εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδὲ **ταῦτα, ἃ πάθοιτ' ἄν**, νῦν καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;
(= Ἐπειτα δεν ντρέπεστε, εἰάν οὔτε αυτά, τα οποία δηλαδή θα παθαίνατε, τώρα ενώ έχετε ευκαιρία, δεν θα κάνετε;).

4. Δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση.

- i. Αιτιολογική πρόταση:

π.χ. Διὰ **τούτο** κρίνεται, **ὅτι παρὰ τοὺς νόμους** δημηγορεῖ.
(= Για αυτό κρίνεται, επειδή μιλά δημόσια αντίθετα με τους νόμους).

ii. Τελική πρόταση:

π.χ. **Τούτου ἔνεκα** ταῦτα ἐποίησεν, **ἵνα δοκῆ ἀγαθὸς εἶναι**.
(= Γι' αυτό το λόγο έκανε αυτά, για να φανεί δηλαδή ότι είναι ενάρετος).

5. Επίθετο:

π.χ. **Τὸ** τῆς πόλεως **ἦθος** ἴδοι ἄν τις τοιοῦτον ὄν, **ἄψευδὲς καὶ χρηστόν**.
(= Το ήθος της πόλης θα μπορούσε να δει κανείς ότι είναι τέτοιο, δηλαδή ειλικρινές και ενάρετο).

6. Μετοχή, δεικτική αντωνυμία, επίρρημα ή εμπρόθετος προσδιορισμός ως επεξήγηση κυρίως των επιρρημάτων **ὧδε, οὕτω, οὕτως**:

π.χ. Ταύτην τὴν ἡμέραν **οὕτως** ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τοι **μαχόμενοι** τὰ δὲ καὶ **ἀναπαυόμενοι**.
(= Αυτή την ημέρα έτσι προχώρησαν, δηλαδή αφενός με το να αγωνίζονται, και αφετέρου με το να αναπαύονται).

π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι **ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάττης**, ἡμύνοντο.
(= Οι Αθηναῖοι και από τα δύο μέρη αμύνονταν, δηλαδή και από τη στεριά και από τη θάλασσα).

7. Γενική πτώση ουσιαστικού:

Σπάνια η επεξήγηση μπαίνει σε πτώση γενική (γενική επεξηγηματική), όταν έχουμε επεξήγηση γεωγραφικών όρων:

π.χ. Τὸ ὄρος τῆς **Ἰστώνης**.

Ἡ πόλις τῶν **Ἀθηνῶν**.

Παρατηρήσεις:

1. Στις φράσεις «ἔχω ὄνομα», «λαμβάνω ἐπωνυμίαν», η επεξήγηση που ακολουθεί βρίσκεται σε ονομαστική πτώση

π.χ. Ἔχω ὄνομα **Σιμωνίδης**.

2. Μερικές φορές η επεξήγηση μπορεί να συνοδεύεται από το ρήμα λέγω (= εννοώ, θέλω να πω) οπότε εκφέρεται σε πτώση αιτιατική ως αντικείμενο του ρήματος (σπανιότερα στην πτώση του ουσιαστικού που επεξηγείται).

π.χ. Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, **Ἀνδροτίωνα** λέγω.
(= Φιλονίκησα με κακοήθη άνθρωπο, δηλαδή τον Ανδροτίωνα).

π.χ. Τὸν παῖδα δείξει μητρί, τ' **Ἐριβοία** λέγω.
(= Θα δείξει το παιδί στην μητέρα, δηλαδή την Εριβοία).

Γ. Ο επιθετικός προσδιορισμός

Επιθετικός προσδιορισμός ονομάζεται ο ομοιόπτωτος προσδιορισμός που αποδίδει μια μόνιμη ιδιότητα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει. Ο επιθετικός προσδιορισμός συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει σε γένος, αριθμό και πτώση και συνήθως συνοδεύεται από άρθρο.

Ο επιθετικός προσδιορισμός μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Επίθετο:

π.χ. Οὐδ' ἀναμείναντες **τὸν αὐτόματον** θάνατον.

2. Αντωνυμία:

π.χ. **Οἱ ἡμέτεροι** πρόγονοι

3. Αριθμητικό:

π.χ. **Χίλιοι** στρατιῶται ἀπέθανον.

4. Επιθετική Μετοχή:

π.χ. Τὸν νομιζόμενον λόγον εἶπεῖν.

5. Ουσιαστικό, που δηλώνει ηλικία, εθνικότητα, επάγγελμα, αξίωμα:

π.χ. ἄνδρες **Ἀθηναῖοι**, ἄνδρες **δικασταὶ**

6. Κύριο γεωγραφικό όνομα με άρθρο, όταν αυτό μπαίνει μπροστά από τον όρο που προσδιορίζει και συμφωνεί μ' αυτό στο γένος και στον αριθμό:

π.χ. Τὸ **Θριάσιον** πεδῖον

7. Επίρρημα ή εμπρόθετος προσδιορισμός με άρθρο:

π.χ. **Ἡ ἄγαν** ἐλευθερία εἰς δουλείαν μεταβάλλει.

8. Γενική πτώση ουσιαστικού ή αντωνυμίας με άρθρο:

π.χ. **Οἱ τῶν Ἀθηναίων** πρέσβεις

9. Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση:

π.χ. Ἔλαβεν ὀπλίτας, **οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν**.

Δ. Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός

Κατηγορηματικός προσδιορισμός ονομάζεται ο προσδιορισμός που αποδίδει μια παροδική ιδιότητα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει. Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει σε γένος, αριθμό και πτώση και χρησιμοποιείται χωρίς άρθρο.

Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Επίθετο:

π.χ. Ἀγησίλαος δὲ μάλα **φαιδρῶ** τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν.

2. Αντωνυμία:

π.χ. **Πᾶσα** ἡ πόλις

3. Επιθετική

μετοχή:

π.χ. Ἄμα τῷ ἡλίῳ **ἀνίσχοντι** (φαινόμενο που εξελίσσεται)

Παρατήρηση:

1. Οι λέξεις *πᾶς, ἅπας, σύμπας, ὅλος, μόνος, ἕκαστος, αὐτός, ἄκρος, μέσος, ἔσχατος*, καθώς και οι αντωνυμίες *ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος* όταν δεν ἔχουν άρθρο, είναι κατηγορηματικοί προσδιορισμοί. Όταν οι λέξεις όμως αυτές είναι ἑναρθρες, λειτουργούν ως επιθετικοί προσδιορισμοί:

π.χ. **Πᾶσαν** ἔβλαπτε τὴν πόλιν.

π.χ. Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα **ὁ αὐτός** Θουκυδίδης Ἀθηναῖος.

Ἐνῶ οι δεικτικές αντωνυμίες *ἐκεῖνος, -η, -ο - οὗτος, αὕτη, τοῦτο* και *ὅδε, ἦδε, τότε* λειτουργούν πάντοτε ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

Διάκριση επιθετικού και κατηγορηματικού προσδιορισμού με βάση το άρθρο

Επιθετικός Προσδιορισμός	Κατηγορηματικός Προσδιορισμός
ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ ἀνὴρ ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὸς ἀνὴρ	ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ